

Uddannelsen til optometrist i Danmark – og i det øvrige Norden

– fra håndværksfag til servicefag til sundhedsprofession

Studierektor, Svend-Erik Runberg,
MSc.(Optom),
Optikerhøjskolen

I 2007 blev den danske uddannelse til optometrist ændret fra at være en erhvervsuddannelse til at være en mellemlang videregående sundhedsuddannelse – bachelor i optometri.

Hermed kom den danske optometristuddannelse på niveau med de fleste europæiske optometristuddannelser. – Det faglige niveau var nået flere år før, – hvilket bl.a. var argument for omlægningen.

Et historisk tilbageblik
Optikerfaget må være lige så gammelt som menneskets første anvendelse af synshjælpemidler. De tidligste beskrivelser af synshjælpemidler tilskrives den romerske filosof Seneca (50 e.kr.). Den græske astronom og matematiker Ptolemæus' Håndbog i Optik er fra det 2. århundrede. De første læsesten af beryl tilskrives engelske og tyske munke (ca. 1250). Første europæiske brille menes fremstillet i Venedig omkring år 1285.

Internationalt blev de første

optikerskoler etableret omkring år 1870. Første lærebog i optometri på dansk, Mindt og Weiss, Refraktionsbestemmelse og Brillletilpasning, er fra 1930.

I Danmark blev optikerfaget først anerkendt som selvstændigt fag i 1954. Hermed fulgte muligheden for, at faget kunne etablere selvstændig optikerskole med offentligt tilskud.

Før da blev danske optikere uddannet på private kurser eller i udlandet. Før 2. Verdenskrig søgte de fleste til Tyskland (Berlin, Jena), efter Krigen søgte man især til England eller USA.

I begyndelsen var uddannelsen primært en håndværksuddannelse, men fra 1966 blev undervisning i optometri en stadig større del af uddannelsen. Med optikerautorisationen i 1994 blev uddannelsen en sundhedsuddannelse med undervisningsplaner, som skal godkendes af Sundhedsstyrelsen. Uddannelsen vedblev dog med at være en ungdomsuddannelse i regi af erhvervsuddannelsessystemet indtil 2007.

Hvorfor ny uddannelse?

Allerede ved reformen af erhvervsuddannelserne (EUD) i år 2000 stod det klart, at uddannelsen var vokset ud af erhvervsuddannelsessystemet. Alle elever på uddannelsen havde en gymnasial baggrund, – hvilket bestemt ikke var EUD's målgruppe. Uddannelsens længde (4½ år), teoriens omfang og niveau og fremmedsprogede lærebøger, var helt usædvanlig for EUD. Det blev

derfor ret hurtigt klart, at det rigtige ville være at placere uddannelsen til optometrist i samme regi som de mellemlange videregående sundhedsuddannelser. De første studerende på den nye uddannelse startede september 2007 og bliver færdige ultimo februar 2011.

Uddannelsens form og indhold
Uddannelsen er skåret over samme læst som de øvrige mellemlange sundhedsuddannelser, fysioterapeut, ergoterapeut, sygeplejerske, radiograf – optag efter gymnasial eksamen med specifikke adgangskrav, 3½ års fuldtidsstudium, indlagt klinisk undervisning/praktik. Det er specielt, at praktikken er lønnet.

Ved beskrivelsen af uddannelsens indhold og niveau skelede vi meget til det af EU støttede forslag til den ideelle uddannelsesplan for en europæisk optometrist. Et indhold og niveau, som kvalificerer til Det Europæiske Diplom i Optometri. Herved sikrede vi en uddannelse på et kendt og anerkendt internationalt niveau. Der anvendes engelsksprogede lærebøger.

Uddannelsesbekendtgørelsen af 28. juni 2007, som er godkendt af Sundhedsstyrelsen, opstiller mange mål for uddannelsen. Her nævnes blot et par af de vigtigste:

- 1) Planlægge, udføre, evaluere og dokumentere optometriske opgaver inden for sundhedsfremme, sygdomsforebyggelse, vedligeholdelse, rehabilitering og faglig udvikling med henblik

på national og international beskæftigelse i privat og offentlig virksomhed.

- 2) Udvikle, styrke, opretholde og genskabe optimal synsevne, synsfunktion og synsrelateret funktionsevne hos mennesker med det formål at fremme sundhed og livskvalitet samt forebygge synsnedsettelse/-tab og synsfunktionsnedsettelse/-tab samt synsrelateret funktionsnedsettelse/-tab hos det enkelte menneske.

Disse mål søges nået ved et uddannelsesforløb der i overskrifter indeholder flg.:

Skoleundervisning:

1. Grundlæggende videnskab	9,0 ECTS
2. Human videnskab, – grundlæggende patologi	13,0 ECTS
3. Optik	4,0 ECTS
4. Visuel videnskab	16,0 ECTS
5. Okulær patologi og farmakologi	8,0 ECTS
6. Optometri	52,0 ECTS
7. Brillglas, teknologi & værkstedsoptik	3,5 ECTS
8. Lovgivning og handel	1,5 ECTS
Klinisk undervisning/praktik	
6. Optometri	50,0 ECTS
7. Brillglas, teknologi & værkstedsoptik	20,0 ECTS
8. Lovgivning og handel	20,0 ECTS
Bachelor projekt	
9. Bachelor projekt	13,0 ECTS

I Danmark udbydes uddannelsen til optometrist af 2 institutioner:

TEC, Frederiksberg. www.tec.dk
Optikerhøjskolen, Randers. www.optikerhøjskolen.dk
Den norske uddannelse: www.hibu.no/AFOS/
Den svenske uddannelse: <http://lnu.se/utbildning/program/ngopt>
Den finske uddannelse (siden kan oversættes af Google): www.studentum.fi/Optomestria_aikuisoulutus_113789.htm

Med denne uddannelsesplan er undervisningen i håndværk / brillemfremstilling ude af skolernes undervisning. Skal den studerende indføres lidt i håndværket, skal det ske på praktikstedets foranledning.

Til gengæld er undervisningen i grundlæggende og okulær patologi og farmakologi væsentligt styrket.

Uddannelsen kvalificerer til Sundhedsstyrelsens autorisation som såvel optiker som kontaktlinseoptiker. Pr. 1. marts 2011 bliver den beskyttede titel for kontaktlinseoptikere og de nye professionsbachelorer: Optometrist.

Optometristuddannelsen i Norden I dag ligner de nordiske optometristuddannelser hinanden meget. Alle er, - eller er ved at blive, omlagt efter den europæiske standard.

Norge var det første land i Norden, som fik optometristuddannelse på bachelor niveau. I Norge er uddannelsen treårig og kvalificerer ikke til kontaktlinseautorisation, denne opnås ved en tillægsuddannelse.

Norske optikere må rekvirere og anvende diagnostiske øjendråber.

Sverige etablerede for få år siden ny uddannelse i Kalmar. Denne uddannelse er meget lig den danske.

Finland er netop i færd med at omlægge deres uddannelse efter europæisk forbillede.

Fremtiden?

Gennem alle årene har Udviklingen i den danske optikerprofession og optometristuddannelse fulgt udviklingen i udlandet, – dog med nogen forsinkelse. Dette forventer jeg vil fortsætte. Især i de engelsktalende lande ser vi brancheglidning mellem oftalmologi og optometri. Jeg forestiller mig, at også danske optometriste i en ikke fjern fremtid foretager synsudmåling af børn, skeleudredning og amblyopibehandling, monitorering af retinaforandringer (aldersbetingede, diabetiske) og glaukompatienter. I tæt samarbejde med øjnlæger i praksis og på sygehuse. Jeg forestiller mig ikke, at denne udvikling sker ved generel udvidelse af den danske optometrists virksomhedsområde, hertil er ud-

ECTS står for European Credit Transfer and Accumulation System. Det er et mål for hvor meget et fag kræver og betyder at man kan sammenligne niveauet på forskellige uddannelser. 60 ECTS svarer til 1 års fuldtidsstudium.

dannelsesniveaue i dansk optometri for broget. Udviklingen vil ske gennem uddelegering til udvalgte optometriste. Vi ser allerede begyndelsen. Stadig flere optometriste bliver ansat på øjenafdelinger og hos privatpraktiserende øjnlæger. Disse arbejdsgivere vælger typisk optometriste med en engelsk eller amerikansk master of science uddannelse. Jeg ser behov for en dansk overbygning til bacheloruddannelsen. En kandidatuddannelse tilpasset den danske (nordiske?) virkelighed, således at der er optometriste med en uddannelsesbaggrund, som sikrer, at øjnlægen trygt kan uddelegere. ■

Vil du vide mere?

Du kan finde hele uddannelsesbekendtgørelsen, studieordning, adgangskrav mm. på www.optikerskolen.dk